

M

m - m! (<i>nosovka</i>)	ne
m-hmm! (<i>nosovka</i>)	ano
macat'	makat, omakávat, ohmatávat
macat' kury	ohledávat slepice, zda snesou vejce (práce pro muže nedůstojná)
macek	hoblík ležatý bednářský; 2. kocour
macocha	macecha
macoň	dítě tlusté
mačák	vdolek makový
mačinky	listy zelné (vnitřní malé světlé)
máčka	omáčka
máčka drobová	omáčka smetanová z plic a sleziny
máčka krajánková	omáčka z nakrájeného sušeného ovoce
máčka kvaková	omáčka z tuřínu
máčka plůčková	viz "máčka drobová"
máčka ševcovská	omáčka smet., podlitá šťávou z pečínky
máčka trnčená	viz" máčka trnková"
máčka trnková	omáčka z povidel (též "trnčená")
máčky mn.	omáčky vařené na Valašsku (<i>druhy: "trnková, hrušková, jabková, krajánková, vajcová, plůčková, ševcovská, kvaková, bílá, černá (též stará), klobásková, zabijačková, posilková, zázvorová, koprová, cibulová, česneková, oharková, fazolová"</i>)
mačura	omáčka nechutná
mačvar (R)	kaluž, bahno, močál
maděra	věc opotřebovaná, stará
madžgat'	mačkat
magacín	obchod
magarónky	makarony
maglaja	popleta, nešika
maglajs	míchanina nechutná
magnáš	magnát
magor	blázen
magořit'	bláznit
magura,-rka (z rm.)	vrchol pohoří
mahdák	levák
maholný	mlsný (<i>Má hubu maholnú.</i>)
Mach	Martin
mach, -šek	prase
machle	pletichy
machús	strašák
machůvka	nevěstka
máj	květen; 2. období květu stromů; 3. májka
majetnosť'	majetek, jmění
majety	bohatství

májíček	pampeliška
majír	dvůr, velkostatek
majoléna	fintivá koketa
majstrštuk (z n.)	mistrovský kus (pro přijetí do cechu)
májúvka [v/f]	čirůvka májovka
majzl	nůž soustružnický na obrábění dřeva, plochý
maka nic	zhola nic
makat'	dotýkat se
makmo	pohmatem, hmatem
makota	strniště zorané; 2. vše co se okopává
makotiť	kypřit půdu okopáváním
makovica	špice nad "kozubem" valašské chalupy (dřevěná, plechová nebo kameninová), (též "baňka")
makovník	pečivo obřadní vánoční a velikonoční
makúvka [v/f]	viz "makovica"
makúvky mn. [v/f]	hrušky druh
máky	???
makyta	jíva, rokyta
makytí	ratolesti makyty jako krmivo
mála	dítě, kojenec
malá húrka	půdní prostor nad komorou a kuchyní
malá píď	viz "pídka" (též "štvrt")
malacko (R)	viz "malátko"
malátko (R)	kojenec, děťátko, mládě
malavý	nevysoký
malena	kráva malinové barvy
malina	jméno krávy (tmavěčervené barvy)
maliní, -ňáci	malinový keř, malinové křoví
maliny černé	ostružiny
malít' sa	nedostávat se čeho, chybět, scházet, krátit se, ubývat, mizet, ztrácet se (<i>Dňa sa už málí.</i>)
malký +	malý
málo	málo (zdrob.: "malúčko, malúnečko, malušinko, malušinenko")
málo odchodnější	téměř takový
málo věc	o trochu více
málo-	předpona málo- ("málokerý, -dy, -co, -ináč, -inší, -jak")
málo-moc	nemnoho
málody	málo kdy
máloináč	skoro stejně, téměř tak, neméně
máloinší	téměř takový, -é
malování	plochá ozdobná řezba na dřevu prováděná pomocí "šindelářského výstruhu nebo roztěčky" (též "krůžlení, krešlení"); 2. ornament na pletených pracovních rukavicích; 3. proužky příčné černobílé na ženských ponožkách
malovátko	dřívko k malování kraslic
maltovní (M)	hasnice, nádoba na přenášení malty
malúča	kojenec, miminko, nemluvně, děťátko

malúš, -úch (Vi)	malý chlapec
malúšata	drobežci
malušúrný	velmi malý
malúvka [v/f]	kresba, kresbička
malý	malý (zdrob. "malučký, malunký, malušínký, malušenký, malušenkatý, malulinký, maluzinký, malululinký")
malý bas	basa třístrunná menší (též "půlka")
malý vúz	souhvězdí Malého vozu
malžen +	manžel
maměnka	maminka (chasa tak říká hospodyni)
mámilá (R)	moje milá (<i>Mámilá, de si dotel chodila.</i>)
maminka	matka (oslovení od dětí na vesnicích)
mamlas	člověk sprostý, zlý, nespolehlivý
mamonit'	lakotně shromažďovat majetek
mamrat'	bručet ("medvěd' mamře")
mamulka	maminka (mazlivě)
mamulka (M)	tchyně
mana	výrony třešně a trnky rozmočené v mateřském mléce
Maňaci (F)	přezdívka Frenštátčanům od Rožnovských
mandák, -ňdák	levák
maňďákovat'	mluvit hodslavským nářečím
mandel	mandel = 15 ks
mandlák (M)	kůl na sušení obilí (též "košek")
mandrčenka	steh oplétaný
mandrčit'	měnit, lhát; 2. dělat zmatek; 3. handlovat
mandrčit' sa	dohadovat se
mandrholc (B)	trám podpírající komín před pecí nad "kútkem"
manébry	manévry
manina (M)	dolina (<i>Pújdeme maninú.</i>)
mapa	klobouk pastevecký (též "širáň")
maras, -rast	špína, bláto, bahno, kal, nečistota
marasit' (sa)	špinit (se); 2. kazit (se)
marasný	špinavý
marasť	plevel, smetí, neřád
marčák	ječmen setý v březnu; 2. zajíc v březnu vylíhnutý
marec	měsíc březen; 2. kňourání koček
margétky mn.	hrušky druh
margóte! (M)	bože můj!
margýrovať' (z n.)	předstírat
marhula	moruše (ovoce)
marchotný	nemilý, trpký
marka	hřívna = 0,28 kg (st.rak. váhová míra)
markotno	teskno, smutno
markotný, -kútný	smutný, truchlivý, melancholický (též "zapčklý")
márné chlápja	slaboch
márnica	přístřešek na máry, umrlčí komora
márnit'	mrhat, plýtvat; 2. ničit, brát

márňoš, -ňoch	rozmařilec, marnotratník
márný	slabý, chatrný, chabý, bezcenný, hubený
márný, -ně	zbytečný, -ně, špatný, -ně
maro (M)	můra
márovňa	márnice
marška	setnina
marútat'	stěžovat si
maryjánek, -nka	majoránka
maryjánkové plevy	majoránka drcená, koření
maryjáš	tolar Marie Terezie
marynka	kabátek uherský (se sňůrami a knofl.)
mařa	žena, která všechno maří, kazí ("hojná mařa" - marnotratná žena)
mařast (Z)	bláto
mařena	loutka Smrtka vynášená na smrtnou neděli z dědiny (též "mořena, smrt', smrtnica, smrtelnica")
maří list	mateřídouška
más	máz
masár (B)	řezník
masař	řezník
másek	máz
máselňák	hřib přívěskatý (též "jařovčák, smetaňák, podmásník")
máselnica	máselnice
máselník	překupník másla
máslo	máslo rozpuštěné k maštění
máslo mladé	máslo čerstvě stlučené (též "putr, putra"); lisováním do dřevěné formy vznikl "výtisk"
máslo ovčí	máslo ovčí vzniklé stloukáním "urdy", z něhož tavením vznikne "topené máslo a cmer"
máslo ovčí topené	máslo vzniklé tavením ovčího másla
máslo přepúščané	viz "máslo topené"
máslo topené	máslo čerstvé, z něhož přetavením byla odstraněna voda a "cmer" (bylo určeno k dlouhodobému skladování)
máslovky, -úv- [v/f]	hrušky máslovky
masné	tuk, mastnota, sádlo
masnica	máselnice (součásti: "masnica/stůkač, hrotek/hrotík, hrotíček/hroteček, topárka - hůlka s kotůčkem")
masničák	klobouk valašský vysoký se zelenou stuhou a mosaznou přezkou (viz též "klobúk valašský")
masný	tučný, mastný
maso	pupava bílá
maso (masso +)	maso
masopust	období od Tří králů do Popeleční středy (spojené tradičně se zabijačkami a zábavami)
masopustní neděle	postní neděle před Velikonocemi ("1. pučálka, 2. černá, 3. kašlavá, 4. družebná, 5. smrtná, 6. květná")
mast'	mast
mast' ze smoly	svařená čerstvá smůla s máslem, scezená

mastička, -tílko	peroutka
mastidélko (Vi)	viz "perútka, mastička"
mastiť	mazat
másúvka [v/f]	máz
mašamótko	modistka
mašek	vepř (mazlivě)
mašiča	vepřík
mašičák	brambor krmný malý
mašičina	maso vepřové
mašičisko	vepř (<i>zhrub.</i>)
mašik, -šek	prase, vepř (též "mach, mašúr")
mašírovať (z n.)	pochodovat
maška	svině
maškrta	mlsoun
maškrtek	pamlsek
maškrtiť	mlsat
maškrtiť sa	mít chuť na něco
maškrтка (R)	dobrota, sladkost, pamlsek
maškrtný	mlsný
maštal, -la	stáj pro koně (užíváno ve městě)
maštalky mn.	hrušky druh
mašúr	vepř
matenka (M)	viz "mjáténka"
matěra	čtverák, šelma (<i>Ty matěro!</i> - v dobrém i ve zlém)
mateřánka	viz "marijánka"
mateřinství	mateřství
matička	žena, která nadělovala den po Mikuláši
matička (F)	kmotra
matka	matka, rodička; 2. děloha (<i>Zbúřila sa jí matka.</i> - potratila.); 3. námel
matková zelina	máta peprná
matlať (sa)	mazat (se), špinit (se) - ruce, nohy i šaty (<i>Nezamatli sa!</i>)
mátoha	slabost, únava, námaha; 2. pomatenec, omámený člověk (<i>Je jak mátoha.</i>)
mátoha (R)	přelud, duch
matonoha	nešika
mátožiť	blouznit, mluvit ze spaní
mátožný	strašidelný
matrta	žena hloupá
maťula	nemotora
mávať	kynout
máz	máz (pinta) = 2 holby = 4 žejdlíky = 1,4 litru; 2. nádoba velikosti mázu
mazáč	velká štětka
mazanec	velikonoční pečivo
mazání dřeva	přilnavost vlhkého dřeva k nástroji při jeho opracovávání

mazanica	hlína jílová ("chrůstky") k vymazávání pece; 2. hlína (směs jílu, plev a kravinců), která se udušávala na zem v chalupách
mazgera	malý člověk
mazloň	mazlíček
mázní	mázový, vel. mázu (asi 1,4 litru)
mázní plecháč	máz plechový
máznút' (čím)	mrštit, praštit (něčím o zem)
mázný	velikosti mázu
mécť	sněžit, mést (sněhem) (<i>Sněh mete.</i>)
meč	plochá příčka gréfin
meč (M)	součást bran
mečík	zpevňovací a rozpěrná příčka rožků dřevěných vidlí
měď	mince drobné, různé hodnoty
měďák	slepýš
medař	včelař; 2. prodavač medu
medník	kostival
medomet	medomet
medovica	slivovice s medem
medovník	perník
medrnica (B)	plicník lékařský
Medřič +	Meziříčí
medvěd'	medvěd
mega	chlap velký, hřmotný, neohrabaný (též "mego, megál")
megaňa	žena tlustá
megera	čarodějka (též "bosorka")
megeš	čaroděj
megoň (B)	dítě zdravé a silné
mehtat' sa	mihotat se
měch, -šisko	pytel, měch
měchař	výrobce pytlů; 2. ten, kdo šlape měchy u varhan
měchura	pytel široký konopný, žok; 2. chléb řídký, měkký
měchuřina	měchýř močový; 2. měšec na tabák ze suchého vymnutého vepřového měchýře
měko	mdlo
měkosrál	zbabělec, zchoulostivělý člověk
mekotat'	mečet
mekotat' sa	blyštět se, třpytit se (<i>Měsíček sa mekoce ve vodě.</i>)
měkotina	bázlivec, zbabělec, citlivý člověk
mektat' sa (M)	tesknit
měký	měkký (zdrob.: "měkučký, měkúnký, měkulinký")
měkýš	opuka, měkký kámen; 2. rak, který shodil krunýř
měkýš (Z)	jablko (druh); 2. ořech s tenkou slupkou
měl, -lina	kyprá půda, rozemletá hmota (mouka, sůl)
mela	bitka, rvačka
meldovat' (z n.)	hlásit
melec	mleč
melihuba	mluvka

melír	sukno z modré vlny promíchané s bílou
melírový	melírovaný
melisa	meduňka (rostlina i odvar)
melivo	zboží k semletí (určené, mleté i namleté)
mělnit'	kypřit
mělný	kyprý
měň, -něj	méně
ména žen	svobodných Rozuša, Fanuša, Maruša, Anuša; vdaných Rozára, Francka, Marýna, Hanča
měňastý	měňivý
měňavý (Z)	proměnlivý, barvu měňící
menáž	vojenská strava, jídlo
měníť	jmenovat, nazývat, nadávat přezdívkou
méno	jméno křestní, rodinné a rodové (<i>Jak je ti? Michal. - Čí si, jak ťa volajú? Vranecký. - Jak sa píšeš? Orsák.</i>)
mentem	téměř, až skoro, docela
mentík (Z)	kožešinou podšitá "šuba" pro nevěstu
měny rakúské	měna grošová (1300 - 1548) (1 groš = 12 parvů; 60 grošů = kopa grošů) měna tolarová (1548 - 1750) (1 tolar = 120 grejcarů; 1 stříbrný zlatník = 60 krejcarů) měna konvenční (1750 - 1857) (1 tolar = 2 zlaté = 20 grošů = 60 krejc.; dukát = 3 zl.) měna zlatková (1857 - 1892) (1 zlatý = 200 krejc.; 1 tolar = 1,5 zlatého) měna korunová (1892-1918, pak měna ČR)
merčit'	dívat se, hledět, pozorovat
měrečné	dávka mlynáři za semletí obilí
merenda, mě- (R)	viz "měrynda"
měrka	měrka, dřev. nádoba užív. při měření zrní
měrkovat (B)	dávat pozor, pátrat; 2. pamatovat si (<i>Dobře si to měrkuj! Teho já dobře měrkuju.</i>)
mermomocně	za každou cenu, každopádně
mermú mocú	mermomoci
meryna, -nka	kříženec ovčí rasy merino s jemnou vlnou
měrynda	nejnutnější jídlo na delší cestu, svačina; 2. hlupák
měřat'	měřit
měřica	míra (st.rak.plošná míra) = 2/3 korce = 0,19 ha
měřica	měřice (st.rak.objemová míra) = 2/3 korce = 4 čtvrti = 8 osmerek = 62,5 l zrna
měřičné	viz "mýto"
měšcký	městský
měsíček	Měsíc
měsíčky	menstruace
měsíčno	za svitu měsíce (<i>Dobře sa pújde, je měsíčno.</i>)
měsíčný	náměsíčný (<i>Co zblúzáš jak měsíčný?</i>)
mesla	viz "měrka"

mést'	sněžit
mest (M)	jídlo ???
město	náměstí
meškat'	čekat, otálet, zpožďovat se; 2. bydlet
mešterka	ozdobný steh pod obojkem mužské košile
měť	mít
měť činění	mít co dělat
měť do nového	mít všeho dostatek (do nové úrody)
měť kdy	mít čas
měť hupku (R)	mít naspěch
měť husto psané	být v úzkých
měť hutku	mít chuť na pití
měť na pilno	spěchat (<i>Všeci mají na pilno.</i>)
měť na podroky (B)	mít ve společném majetku se střídavým užíváním
měť na vrchu	mít vždy navrch
měť najavené	mít strach, bát se, být vylekaný
měť oko	získat si někoho, mít sympatie (opak "měť špatné oko")
měť sa po pěti	být potrestán (bitím, slovy)
měť spát	mít zálsuk, podezření
měť špicu	být podnapilý
měť točení	mít závrat'
měť uznání	mít slitování
měť v nádbě	mít naději, očekávat
měť vědmo	vědět, být zpraven
měť vrabčí srco	být nebojácný
měť zapasy	být s někým v křížku, mít těžkosti
metel, -la	metelice
metelica	vánice sněhová, husté sněžení
metelina	metelice
metkat' sa (M)	mít zájem, toužit
metla	koště
metlaňa	rostlina ?
metlář	výrobce, prodavač metel, košťat
metlica	metlička z březového proutí používaná na "šmigrust"
metr	metr, metr kubický
metrová hůlka	měřítka z prutu dlouhé obvykle 1,8 m s vrubem na 1 m (k poměřování "hraní")
metry	kusy dříví nařezané na délku jednoho metru
metúz	vzdorovitý člověk
metryja	kaše kukuřičná nebo prosná, zasypaná moukou
meza (medza +)	mez mezi poli (podélná)
mezák	mezník, patník
mezi něma	mezi nimi
meziletí	dřevina mezi letokruhy
meziřečú	mezi řečí
mezistěnka	mezistěna (v úlu)
Mezřící + [řý]	Valašské Meziříčí

mezuch (F)	prostor mezi pecí a stěnou
mezulánka (Z)	zástěra s květinovým vzorem
mha, mhla	mlha
mhm	ano (s přízvukem a prodloužením na prvním m)
mhhh	citoslovce podivení nebo lhostejnosti (nepřízvučně)
micák, my-	králík samec
micka, myc-	samice králíka
migat' sa	trhat sebou, smýkat sebou
miglanc	vychytralý člověk
mignút'	uhodit, udeřit, praštit
mignút' sa	zmýlit se
migotat' (sa)	míhat (se)
migzit'	fušovat, kazit
migzit' sebú	házet sebou
migzovat'	mazat mastí
mihula (M)	poběhllice
michlanica	smíšenina
michlat'	míchat
míjat'	míjet, vyhýbat
Mikoláš	Mikuláš ("chodit' s Mikolášem")
Mikulášov +	Mikulůvka
míla	míle (poštovní) = 4000 sáhů = 7,586 km (st.rak.délk.míra)
míla rakúská	viz "míle poštovní"
mílat'	mlít "na zástavu"
milijón	milión
miliskovat' sa	milovat se (též "cycmat' sa")
milistrant	ministrant
milistrovat'	posluhovat
mílné	plat podle ujetých mil
milost'pán	majitel panství
milovanský	milý
milovanúci (Vi)	milovaný
milovníček	třezalka (vrátila dívce milého)
milší	milejší
milúcný, -lunký	milý
milý (člověk)	vlídný, přívětivý; 2. ten o němž byla řeč (<i>Ale milý voják sa nedáť.</i>)
míňat'	míjet; 2. pozbývat
míňat' sa	docházet, ubývat, ztrácet se, tratit se; 2. míjet (se)
mincíř	závěsná váha s jediným posuvným závažím
mínit'	domnívat se
mínka	podmínka, že věc nemá chybu (<i>Kúpil koňa na mínku.</i>)
minút'	minout; 2. spotřebovat
minút' sa	zemřít; 2. minout se, obejít se, spotřebovat, ubývat, jít na odbyt (<i>Minúli sa cestú. Minem sa bez něho. Múka sa míňá. Všecko pivo sa minúlo. Zemňákú sa už míňá.</i>)
minútý	minulý

míra	prodejní délka (základní míra byla loket vídeňský = 0,77 m - díly: "půlka, štvrt', ósmý a šestnáctý díl")
mírka	pomocné dřevěné měřítko při hromadné výrobě výrobků ze dřeva
mírný (Z)	samý, pouhý
míry st. objemové	vídeň.j.: holba, máz, vědro, žejdlík, měrice, korec (štrych), čtvrt', věrtel, pevný (kúbík)
míry staré	starý systém měř a vah platný na Moravě (v roce 1884 byl zrušen a nahrazen decimální soustavou; staří lidé však ještě dlouho užívali starých vžitých měř a vah)
míry staré délkové	vídeň.j.: sáh, stopa, palec, loket, míle, prut
míry staré peněžní	groš, krejcar, tolar, zlatý (zlatník), dukát, koruna, fenik (viz též "měny rakúské")
míry staré plošné	vídeň.j.: lán, měrice, jitro, korec, strych, sáh
míry staré váhové	vídeň.j.: kvintlík, lot, libra, centýř, marka, denár
mísa (missa +)	mísa
mísenka	miska
miserka (F)	hra v karty
mísiť	míchat, mísit; 2. vyprávět neslušnosti
mísiť sa	míchat se
mísiť těsto	vypracovávat těsto před kynutím
míšťátko (M)	malá usedlost
místem	místy, dozajista (<i>Dvakrát', třikrát', pětkrát' místem sem ho prosil.</i>)
místo	chalupa, podsedeck, hospodářství
míšané	krmivo pro dobytek (obv. plevy s řezankou spařené horkou vodou s přidáním otrub a postrouhané řepy)
míšané zemňáky	kaše bramborová
míšání	společná pastva více majitelů ovcí na salaši; 2. příprava krmiva pro dobytek ("míšaného")
míšaník	podílník na společném pasení
míšanina	směs jarní pšenice a ječmene 1:1
míšanina (Vi)	směs pšenice, ovsa a ječmene 1:1:1
míšaný	míchaný
míшат'	míchat
míшат' sa	míchat se, vměšovat se; 2. hemžit se (<i>Teho ludu sa tam míše.</i>)
míšek	váček, pytlík, sáček (na peníze)
míšek	váček, pytlík
míška	svině kastovaná
míškář	zvěrokleštěč, nunvář
míškovat'	vykleštit, vykastrovat
míškulanc	směs ovsa a ječmene
míškúvka	kleštění, kastování
míšuňk	míchanice, směs
mítvat' sa	přemítat, číst si (<i>Mitvál sa dlúho v knižkách.</i>)
mítvavo	střídavě (cik - cak)
mítvem	šikmo
míždžit'	mačkat, rozmačkávat (<i>Ogaři míždžili pečeňáky pod kolenem.</i>)

mizernět'	hubenět
mizerný	ubohý
mizga	míza stromová
mízgřit' (sa)	mačkat; 2. ostouzet se s něčím
mízira	mázdra, tenký povlak
mjačat', -mčat'	mňoukat
mjadžgat' +	mačkat, hníst (též "mjágat'")
mjágání	mačkání
mjágat'	mačkat, tisknout; 2. objímat
mjágnút'	udeřit, praštit (koho, čím) (<i>Mjágnút s ním o zem.</i>)
mjaténka	sláma nevázaná, volně ložená, krmná
mjázdno	povlak na vařeném oloupaném vejci (dávalo se na spáleniny), měkká hmota
mjazglavý	mazlavý
mjégat'	vřískat (<i>pejor.</i>); 2. mečet (<i>Tá koza moc mjéga.</i>)
mjégnút'	vřísknout
mjénit	měnit
młac	młatec
młacný	bažinatý
mład'	mładý les; 2. to, co vyrostě z vysypaného zrna ("mład' ječmená")
mładá	snacha
mład'acko	młádě
mład'ba	výmłat
młádenčit'	být starým młádecem
mładit' sa	telit se
młádka	slepice, která dosud nesnáší vejce
mład'och	mładík; 2. mładý zajíc
młaka	bažina, blata
młáščit'	uhodit, praštit
młat	bití, výprask (<i>Dostaneš młatu.</i>)
młat'ba	viz "młátění"
młátění	výmłat obilí (postup: "oklepávání nebo vytłukání" zrna ze snopů, "młátění a přemłátění" rozložených snopů cepy, shrnutí pomrvené slámy - "mrvénky", její svázání do otýpek a uložení na "lešení") Vymłácené, nečisté obilí se shrnulo na hromadu v koutě humna a až bylo namłáceno dostatečné množství, prováděla se "vítka" - věti proti větru; pak se "zhánało", rozdělilo na "zadek a předeck", který se pak "cúdíł na řičicách" o různé hustotě. Co přes "řičice" propadlo, nazývalo se "podřičičné", na "řičicách" zůstaly "zhonky". Přední obilí bylo chudé zrní se "semýščím" a užívalo se obv. ke krmení drůbeže.
młatevňa	młat ve stodole
młatiluža	???
młátit'	bít, tlouci, bušit, třískat; 2. młátit obilí
młátit' káčera (Vs)	viz "młátit' kohúta"
młátit' kohúta (Vi)	zabít kohouta cepem se zavázanýma očima (zakopaného po krk v zemi)

mlačdit'	zabíjet, vraždit
mlázgat'	mlátit, pleskat, bít, tlouci
mlázgnút'	viz "mlaščit'"
mlčená	mlčení
mlěč	pryšec; 2. mlěč rolní nebo zelinný; 3. ryzec pepný
mlěčna	sklípek na mléko s dnem zalitým protékající vodou
mlěčná cesta	Měčná dráha
mlěční	čtenáři pokročilejší (v evang. škole)
mléko ovčí čerstvé	mléko ovčí sloužící k výrobě sýra (jeho "zesýřením" vznikne "sladký syr a syrovátka")
mléko ovčí zakyslé	mléko ovčí zkvašené; je ostré chuti a husté jako smetana (ředilo se kravským mlékem)
mléko sbírané	mléko bez smetany, sbírané
mlékodajka	kráva
mlelica	mlýnice
mlet' pantem	mluvit, kecat
mlet' sa	bít se, rvát se, bojovat spolu (přenes.); 2. chvět se,
mlet' sebú	cukat sebou
mletí na plocho	mletí jednorázové
mletí na vysoko	mletí krupicové
mlgoň	malé děcko, které již chodí a je ještě kojeno
míknút'	ochabovat, mrtvět, dřevěnět, umdlévat, umlkat (<i>Ruky ně mlknú.</i>)
mls	pamlsek
mlsúň	mlsoun
mluvit' zkratka	mluva na Frenštátsku a v Krasně (Val. Meziříčí)
mlýn	mlýn
mlýn múčný	mlýn na mletí obilí
mlýn pilní	mlýn spojený s vodní pilou
mlýnčica	prodloužená tyč ručních mlýnců (též "húlečka"); sloužila k otáčení kamene místo dřívější krátké rukojeti
mlýnec (Vs)	ruční nebo nožní mlýn na obilí (též "žrna")
mlýnek na kúru	mlýnek určený k rozmělnění suché kůry
mmhmm	citoslovce podivu
mňáct'	mást
mňadžgat'	mačkat
mňága	hmota beztvará (<i>Su jak mňága. - slabý, zemdlený</i>)
mňágat'	mačkat
mňamčat'	mňoukat
mňást'	mást, plést, mýlit; 2. tlachat, blábolit, plácát nesmysly
mňást' sa	mýlit se (při řeči)
mňaténka	nesmysl, tlach, nepravda vědomá, blábol
mňatit'	mluvit nesmysly, žvanit; 2. šidit
mňaukat'	mňoukat (s přestávkami)
mňázdrák	děcko rozmazlené
mňázdřit'	tisknout silně, mačkat
mo, mó	ano
moc	mnoho

moc razú	častokrát
moc razy	mnohokrát, často
moc-i	mnoho-li
moc-i aš	mnoho-li
mocnú silú	vší silou
mocročný	mnohaletý
mocť	moci
močár	kaluž, močál
močárňa	místo s mokřinami
močařina	močál
močařisko	mokřina
močihuba	pijan
močit' nohy	mýt si, máčet nohy
močka	děhet z tabáku při kouření fajfky
močný	deštivý, mokrý ("močný rok")
modla	bednářská šablona
modlářský	pohanský, nevěrecký, odpadlický
modlování	spojení trámů srubu v rozích chalupy; 2. hoblování boků "dužek" a šindelů
modráček	ledňáček
modrastý	modrý
modré	modřidlo na prádlo
modřák	hřib kovář; 2. brambor (druh)
modřučký	blankytně modrý
mohovitý	zámožný
mochňa	mochna
moja řeč	souhlasím, je to tak
mokrastý	vlhký
mokrazeň	mokro (v zemi, v koutech jizby), vlhkost
mokré časy	deštivá léta
mokré trávy	všechny vlhkomilné rostliny
mokřat'	vlhnout
mokřina	pole podmočené, mokré
mokřisko	močál, mokřina
moľasiť (sa)	udeřit (se)
molázgnúť	praštit někým (<i>Molázgnúť s ním o zem.</i>)
molázgnúť (keho)	udeřit, praštit
moldánky	starý hudební nástroj složený ze 6 píšťal
molestyrovat' (F)	trápit
molitor (F)	piják
moněk	chlupy na pyji u srnce
mora	můra (dle pověry pije lidem ve spánku krev)
mora (Vs)	kořalka
morák	krocán
Morava	Haná (pro Valachy)
Moravčík	Moravan, Valach (pro Slováky)

Moravec, -vka	ten kdo mluví některým z moravských nářečí, rodák z Moravy (z pohledu jiných národností)
mord	vražda
mordovačka	dřina, těžká práce
mordovat'	zabíjet, vraždit; 2. trápit
mordovat' sa	namáhat se
mordovisko	námaha, těžká práce, dřina
morena	viz "mařena"
mores, -sy	mrav, mravy, způsob chování
moresný	zdvořilý, způsobný
morka	krůta
morný	úmorný
morový	velký, mohutný
morútný	unavený, uštvaný, ztrhaný, namáhavý, úmorný, únavný ("morútná práca")
moření	bolesti břicha (lék - obkl. z hork. ovsy, plev), křeče v břiše
mořit'	mít křeče v břiše
mořská čuňka	morče
mořské oko	pleso
mořské prasa	morče ?
moset (B, Z)	muset (jinde na Val. "muset")
mosor (z rm.)	nádoba dřev. s víkem na uložení brynzy; 2. kořenová hmota obrůstající pařezy
mostek	můstek
mostiny mn.	desky podlahové a mostní; 2. podlaha z "mostin"
mostit'	pokládat podlahu (ve světnici, chlévě)
mosúrek	kaďúbek na máslo, med ap.
moščák (M)	mošt, ovocné víno
moškovity	šedivé ovčí kůže
motání	vyprávění (<i>Bylo to na dlouhé motání.</i>)
motat'	motat, smotávat; 2. opile blábolit (<i>Už moce rozumem.</i>)
motat' sa	potácet se
motolica	závrať; 2. červi v ovčích vnitřnostech (též "motyl")
motolit' sa	batolit se, točit se
motovidlo	cívka převíjecí (pro lněnou přízi)
motyčka	viz "motyčka kopačka"
motyčka kopačka	nástroj na vysekávání dřeva s motykovitě obloukovitým, zahnutým ostřím a krátkou násadou (sloužila k jemnějšímu tvarování obloukovitých tvarů, které byly předtím vyrubány pantokem nebo pantůčkem, např. "okřínú, trokú"ap.)
mourdel (M)	kurděje ?
moždíř	hmoždíř
móže	ať, aťsi
móže byt'	ano, tedy ano, lze, může být
može, móže	ano, dobrá, budiž, lze (<i>Pod' s nama! Može.</i>); 2. možná, asi, snad (<i>Može už to zapomenúť.</i>)
mozg	mozek

možgrávka [v/f]	rýma
možňovat'	???
možný	zámožný
mozogáň	mužný, plnokrevný chlap
mrákání	soumrak
mrava	mrav, slušnost, vychování
mravník	mravenec
mravný	pěkný, velký, urostlý (<i>To je mravné prasacko.</i>)
mrazit'	promrzávat, křehnout, tuhnout mrazem (<i>Venku mňa mrazilo v ruky.</i>)
mrazivec	mráz; 2. husí kůže
mraznica	salaš pro zimní ustájení valaš. dobytka
mrazovitý	mrazivý
mrcús, -sek	krátký pletenec, ocásek
mrča	bručoun
mrčání	bručení, mručení
mrčat'	mrčet, bručet
mrčet'	namítat, nesouhlasit
mrđ	záškub; 2. soulož
mrđalena	žena náruživá, sexuchtivá
mrđat'	škubat, potrhávat; 2. souložit
mrgat'	hýbat, švihat ocasem (u kozy); 2. škaredě pohlížet
mrháni	úsvit
mrholit'	drobně přšet
mrhúlka, -holica	deštík drobounký
mrcha (neskl.)	špatný, zlý, rozhněvaný ("mrcha člověk, mrcha cesta")
mrchavý	hubený, špatný
mrchúcný	špatný, nepříjemný
mrk	mžik
mrkání	svítání, úsvit, soumrak
mrkotání	nesrozumitelné mluvení
mrkotat'	mluvit nesrozumitelně, zmateně
mrkva	mrkev; 2. nekňuba
mrl, -la	muňka, čmelík (roztoč cizopasný u slepic)
mrlák	nedochůdče, neduživý tvor, ubožák
mrmlat'	mručet, bručet
mrmola	ubrblaný člověk
mrškačka	pomlázka
mrt'	mrtvina, celina; 2. košťál zelný; 3. troška, maličkost, zblo
mrt'afa, -ťapa	neohrabaný člověk, malý člověk ve velkém oděvu
mrtvá cesta	cesta na hřbitov
mrtvá knížka	vkladní knížka na úhradu pohřbu
mrtvina	půda spodní neplodná; 2. pach mrtvolný
mrtvjat'	mrtvěť, dřevěňet, trnout
mrtvý	mrtvý ("mrtvá cesta" - cesta na hřbitov, "mrtvá kopřiva" - hluchavka, "mrtvá kost" - kost z kostnice)
mrúzgat' sa	milostně toužit (u koček)

mrva	sláma zcuchaná, pomrvená; 2. nešika
mrváň	svazek; 2. pečivo obřadní; 3. smotek (látky, huně, tabáku, cibule, konopí)
mrváněk	malá veka chleba
mrvenica	polévka z kyselého mléka zahuštěná moukou
mrvenina	jalová řeč; 2. niti zmuchlané
mrvit'	zamotávat, muchlat, cuchat, mrvit (slámu, šaty); 2. uzlovat niti; 3. tlachat; 4. jíst (<i>žert.</i>)
mrzňáčky mn.	mráz, mrazy
mrzút střechků (Vi)	rozmrzelý, prudký, vznětlivý člověk, choleric
mrzuto	mrzutě
mřeža	mříž
mřežka	krajka, krajka na "čepci"
mřihlad	lakomec
mřít' (se 4.p.)	zmírat, umírat ("mřít' hlad, bídu, zimu" ap.)
mša	mše
mša hrubá	mše velká (druhá)
mšit'	vyplnit mezeru mezi trámy mechem
muckat' sa	muchlat se, mačkat se, tulit se
múčanka	mouka z ruč. "mlýnce", z níž se pekly koláče; 2. kaše z připravené krupice; 3. polévka z opražené "šrotanky"
múčkovat' (M)	práškovat (pole)
múčnica	truhla, do níž padala mouka z "pytla" ve mlýně; 2. moučnice ruč. "mlýnce"; 3. kaše z hrubé mouky; 4. lopatka s prohloubenou hlavou vejčitého tvaru
mudrlant	rozumbrada
múdrost'	moudrost
mudrování	přemýšlení, rozumování
mudrovat'	rozumovat, hloubat, přemýšlet
múdrý	moudrý, chytrý, vzdělaný
mucha	moucha
muchár	nádoba na chytání much
muchárek	rehek domácí
muchomůrka	muchomůrka červená
múj, moja	manžel, manželka, můj muž, moje žena
múka	mouka (druhy: "žernica" - mletá na "žrnoch"; "krupica, múka krupicová, pozrnová, oděrová a výražka" jsou mouky mleté ve mlýně)
múka dvojka	mouka žitná hrubší (mletá ve mlýně)
múka jednička	mouka žitná jemná (mletá ve mlýně)
mulda	prohlubeň v terénu
mulír	viz "špekulant"
mulírovat'	mudrovat, špekulovat
muňa	člověk pomalý, nemluva, ňouma
mundúr	stejnokroj, uniforma vojenská
muňka	boltec, bradavička

múr	hrabanka, Jehličí spadané; 2. trosky cihel s maltou; 3. prach s uhlím a hlinou (k obhazování milíře)
múrovanica	dům zděný
muřín	mouřenín, černoč
muřin (F)	rorýs
muřinistý	černý, tmavý
muříny	šišky s povidly
mus	přinucení
muset'	muset (na B,Z se užívá "moset")
muset' nejít' (M)	nemoci jít (<i>Dneskaj sem musel' nejít' do kostela.</i>)
mustérek	vzorek výšivky
mustr	vzor, předloha, forma, tvar, model
mustrovat'	vzorovat
mustrovní	dovedně udělaný
mušelín	plátno bavlněné jemné
mušena	svině
mušinec	trus muší
muškát	muškátovník vonný
mútěné mléko	podmáslí
mútit'	stloukat
mútný	kalný, pošmourný ("mútná voda, mútný deň" ap.)
mutýrovat'	měnit, mást, klamat, "kalit vodu"; 2. přehazovat
mužiček (F)	rozchodník
muziga	hudba, muzika
muziga dřevěná	hudba smyčcová
muzigant	muzikant; 2. neposečená tráva v pokosu
mužský	muž, chláp
mycačkárňa	králíkárna
mycák	králík
mycka	samice králičí (rozmn.: "honcuje sa, je skotná, okotí sa")
mydlak (F)	vápenitý slín
mydliženka	lehká žena, děvka
myg	mžik
mygat' sa	škubat sebou, házet sebou
mygnút'	škubnout, trhnout; 2. uhodit
myk	smýknutí, trhnutí (Myk! - smýk!, šup!)
mýkat'	smýkat, škubat, trhat; 2. házet, tkát, prohazovat člunek
mýknút'	smýknout, trhnout; 2. uhodit, praštit (někoho něčím)
mylek	omyl; 2. síla nadpřirozená, která člověka pomýlí
mýlek	jílek mámivý (<i>Lolium temulentum</i>); někde se tento název používal i pro námel
mylek (F)	tráva sveřep bezbranný (<i>Bromus internis</i>)
mýlka	omyl
mýľovník	svízel přítula (<i>Galium aparine</i>)
mynář	mlynář; 2. mlýn
myseľ	mysl, nápad (<i>Nepřišlo mně to na myseľ.</i>)
mysleť	mínit, starat se

myslet' si	být pyšný, domýšlivý; 2. mít starost (o koho)
myslím	asi (<i>Je jich myslím kopa. Pravili, že je myslím jedenást hodin.</i>)
myslivec	lesník (slovo fořt se na Val. neužívá)
myšák	plevel (druh)
myší hora	vřes
myší ocásek	řebříček obecný
myšina	myší pach
myšinec	myší trus
myšlénka	myšlenka
mýto	část obilí, kterou si bral mlynář za mletí
mžičky	mžítka
mžigáč (M)	lucerna, lampa
mžigat'	mrkat, mžikat
mžignút'	mrknout
mžúrat'	mžikat, mžourat
mžurek	mžítka
mžurka	vlčí mlha
mžurkat'	mrkat, pomrkávat, dávat znamení mrkáním
mžúřit'	mhouřit, přivírat oči (<i>Zamžuř oči!</i>)